

Vzorci predmetov, ki jih je dobaviti, se dobe proti plačilu pri glavnem skladišču za domobranksko opravo na Dunaju (Landwehr-Ausrüstungs-Hauptdepôt). Razglas. obsegajoč natančne pogoje in zaznamek predmetov, katere je dobaviti, ter ponudbeni vzorec je na ogled pri trgovski in obrtniški zbornici, katera ga na zahtevanje tudi pošlje strankam na ogled.

Kmetijstvo.

Nemško težnje.

V Nemčiji pišejo brez vseh ovinkov o avstrijskih deželah kot bodočih nemških kolonijah. Nemcem pri tem ne gre za to, da svoj protestantizem razširjajo; verske težnje so v zdajšnjem gospodarstvu precej nazaj stopile tudi za kako silovito ponemčenje slovanskih krajev, da svoj živelj pomnožijo, jim danes ne gre v prvi vrsti; tudi narodnostna vprašanja se že rešujejo z vedno bolj mirno krojo; ali žita, živil nimajo Nemci dosti v svojem gospodarskem okviru, lačni so zemljišč, na katerih zamore kmet trdno stati.

Angležka je danes do $\frac{2}{3}$ prebivalstva industrijno trgovska. Vsa Anglija je kakor veliko mesto, kmeta ima komaj $\frac{1}{3}$ prebivalstva, in dasi Angležka kmetija izborna, intenzivno kmetuje, pridelava Angležka za 39 milijonov svojih prebivalcev na svoji zemlji komaj $\frac{1}{4}$ žita ter drugih živil. Angležka mora skrbeti za to, da dobiva od drugod manjkajoča živila. Ona skrbi, da dobiva in si utrjuje kolonije. Angležka je imela največje sklade premoga; okolo njih so lahko nastale tovarne. Angležka je že v 14 stoletju mizni prt mej fevdaliteto in v mestnem življenju in delu ležočem drugem razvoju gospodarstva prerezala in Angležka je bila odkazana na morje. Na morju s kako fevdaliteto dolgo ni izhajati, morje oslobodi. Tako je prišlo, da je prosta lastina na Angležkem že dolgo prej, ko v drugi Evropi vplivati začela na gospodarstvo in je ta razvoj gospodarstva ustvaril iz Angleške tovarne in trgovišče za ves svet. Ti trgovci pa nimajo dosti živil za svoje delavce iz lastne zemlje.

V vrsto te Angleške žene ravno tako, kakor na Angležkem v razvoju se nahajoče kapitalistično gospodarstvo Nemce v rajhu. Nemčija bo v kratkem druga industrijna, trgovska država v Evropi, drugi: „workshop of the world“. Na Nemškem že prevladuje industrijni in drugi delavec kmeta, že kmetija pomanjkanje trpi. Prebivalstvo Nemčije se vidno množi, dasi so tudi že zaslediti težnje v zaviranju zaplodevanja, kakor na Francozskem. Skoraj jih bo 60 milijonov. Živil bo treba tem industrijnim in drugim delavcem, ki nimajo trdnih tal kmetije pod nogami. Teh ne bo, če enkrat Amerika, Indija, Rusija vse svoje žito, svoja živila doma porabijo. Nemčija zaradi tega že danes išče kolonije si pridobiti in za to hoče imeti veliko mornarico. „Als zweiter workshop of the world ist das heutige deutsche Reich gross genug, aber nicht als ein Wirtschaftsgebiet, das sich selbst genügen soll“.

V razvoju proste lastine, kapitalističnega gospodarstva leži, da vsem ljudem ne pridejo živila v zadostni meri na mizo. Tudi koristi kmeta v konkurenčnem boju zahtevajo, da je žito, in da so druga živila draga. Kmetija v tem gospodarstvu išče visoke cene za svoje produkte. Teh je le tedaj pridobiti, če se preveč ne proizvaja. „Da kmetija večjo zemljiščno rento vrže, je v kapitalističnem gospodarstvu treba, da le toliko živil proizvaja, da njih cene ne padejo pod svoto rentabilitete“. V naravnem gospodarstvu srednjega veka, ko še ni bilo obrta, trgovine, ko je bilo manj ljudi, v katerem času je veleposestnik kmetoval s sužnji, tlakarji in ni bilo trga, konkuriranja, so doma na kmetiji pojedli, kar so pridelali. Če so bile dobre letine, je bilo dosti življenja, če ne je lakota priromala; ali živila so bila vsem pristopna.

Rodbert Jatzegow, veleposestnik v kraju pruske slovanske zemlje in menda ponemčen Slovan, je prikazni razvoja kapitalističnega gospodarstva na kmetiji že pred 60 leti študiral. Ta mož šteje mej večje ekonomične mislece. Ta in Marst vidita, kako se produkcijske oblike v gospodarstvu spreminjajo in ona upozarjata svet na to spreminjanje. Oba vidita, da goni gospodarstvo na jedni strani do velikanskega razvoja tehnike v industriji, na drugi pa tudi do tega, da se vedno več sveta pridobi kmetiji, da ima industrijne armade preživeti. Ta dva najdeta, da to gospodarstvo tudi v to strujo poganja, da se kmetija tako vredi, da se bo s pomočjo moderne velike tehnike tako kmetovalo, kakor v naravnem gospodarstvu, pa s slobodnimi delavci, tako da prevzame človeška družba po svoji državni oblasti vsa zemljišča v svojo oblast ter ureja kmetovanje, ki bi potem le za notranji trg proizvodila, kakor tudi po večjem industrija. Ta bi morala ven na deželo. To danes še ni mogoče, dokler je v industriji treba premoga; tovarne se morajo blizu tam nastaniti. Električna uporaba vodnih moči kot nadomestilo para to vzmogočita. Producent in konsument naj blizu vkup delata, živita. Le česar domača zemlja ne rodi, bi se v izmenjavi z drugimi deželami pridobilo.

Danes na Angležkem, v Nemčiji dosti o tem razmišlja, kako gori omenjeno napako v konstrukciji kapitalističnega gospodarstva odpraviti, in že ni več tam utopija, kar sta navedena ekonomista v razvoju gospodarstva našla; v Nemčiji danes s tem računijo tudi strogi individualisti.

Kmetija je danes tem industrijalcem jako važna postala. Industrijelni in drugi delavec, ki le ob denarnih zaslužkih živita, prevladujeta. Vse države pa ne morejo dolgo živeti, če bi bile le industrijne; kje bi bilo potem živila dobiti! A gospodarske moči so tako močne, da še tako mogočna volja posameznega proti njim nič ne premore in danes so Nemci na potu, da postanejo druga Angležka. Živila bo treba tudi njim od drugod dobiti. Zato hrepenenje po kolonijah, v katerih se s sužnji kmetuje, ali pa na kmetiji doma prevečni ljud tje kot kmeta postavi v službi za materino državo. — V Avstrijo se

gleda in v Malo Azijo; tu bi se lahko še dosti zemljišč za kolonizacijo našlo.

Danes je na izhodu Nemčije še kmetija precejšnja, ona še šteje v vladanju. Ali zahod, gospodarstvo na Reni jemlje preveč ljudi iz kmetije v tovarne. Že se slišijo glasovi merodajnih nemških ekonomov, ki zahtevajo, da vlada s ponemčenjem tamošnjih Slovanov, ki dosti istih k izselitvi sili ter z iztiravanjem prisiljenecv neha. Veleposestva Nemčije ne morejo brez poljskih, ruskih, čeških delavcev izhajati. Zahteva se, da so meje v tem oziru proti tem Slovanom odprte. — „Najbrže bodo že prihodnje izvoljeni postavodajni zastopi prisiljeni, malenkosti, kakor je germanizacija v Nemčiji bivajočih Slovanov v nemar pustiti, da veliko glavno težnje našega čudovito razvijajočega se gospodarstva zasledujejo“. — Ali: „Vedno rastoči milijoni so obžalovati, ki nič trdnega v zemljiščih ne posedajo, ki so odkazani na nesigurne dohodke, katere viharji konjunktore, oropane domovine, od mesta do mesta, od dežele do dežele od jednega dela sveta v drugzega podijo. Tudi nemški kmet, ki se še trdnega na svoji kmetiji čuti, misli na svoje otroke, vnuke, katerim preti usoda brezdomovinskega delavca“.

Socijalistične stranke so v Nemčiji močne in že precej merodajne. Tudi v tem taboru se razmišlja, da Nemčija tudi za socijalistično urejo gospodarstva ni za-se zadostna, da nima doma živil za vse svoje prebivalce. Ta vprašanja se zdaj, ko hoče nemški cesar imeti veliko mornarico, prav živahno razmotrivajo v vseh strankah. V jako veljavnem nemškem časopisu je bilo na pr. brati: „Na oceanu nam Nemcem ni iskati naše bodočnosti, ker vse naše razmere, osobito pa naša geografična lega, nam kažejo pot po drugi strani. Mala Azija! Und es drängt uns, aus der Liquidationsmasse der habsburgischen Monarchie so manches in unseren Staatenverband aufzunehmen. — Da brauchen wir keine Flotte“. (Torej tako daleč smo že v respektu drugih držav)!

Kakor je iz navedenega razvidno, etični in strogo narodnostni nagibi zatemnevajo pred gospodarskimi. Nemci morajo, ali hočejo, ali ne, težiti po pridobitvi kolonij s kmetijsko zemljo. Bismarck je dobro mislil, ko je Avstrijo zapel v trozvezo. Take zveze so še zmeraj vodile do tega, da močnejši zaveznik ob priliki slabejšega zadavi. Ta veleum je dalje gledal, kakor le čez svoj nos. Če je pa rekel, da Avstrije zaradi njenih katolikov neče pridobiti, je le farbal; kot kaliji kmetije in tovarn so dobri in boljši, ker nimajo omike in ne večjih potreb. To so žalostne perspektive za nas katoliške Avstrijce! Pravijo, da smo še v omiki in razvoju gospodarstva še precej zaostali, in da tudi avstrijski Nemci nimajo dosti čez ono, kar od bogatejšega strijca v rajhu dobijo. Pa v nekaterih krajih so naši Nemci le boljši gospodarji, kakor mi Slovani, razven Čehov. Morda so se bogatejši naši Nemci že naveličali plačevati za pasivne Slovane. Še bolj sitno in žalostno pa bo, če mi Slovani ne bomo kaj drugzega v ta boj postaviti zamogli, kakor anafalbetno bosonožno ljudstvo. Slovanov nas je 18 milijonov, to je že res, ali

v kljubu morski obali, plodonosni zemlji, premogokopi, rudniki ne štejemo dosti. Mi Slovenci smo se dolgo branili, da ne gremo po svetu kruha iskat. Danes pa že damo 100 000 kulijev Ameriki in Nemčiji. To je v razmerju s številom vsega naroda grozna številka. In za nas bo hud boj in za Hrvatsko. Plodna kmetijska zemlja, vino in sadnorodna, veliko milijonov ton premoga je v njej, slapovje Savine, Save, Krke, Soče bode tudi kaj vredno in razsežna morska obal!

Premovanje konj.

Dne 1. septembra se je vršilo premovanje v Bohinjski Bistrici. Udeležba je bila slabša kakor lani, ker priznale so se premije le na 24 kobil z žrebeti. Vzrok je bržčas slaba krma, kar se je opazilo tudi na živalih. V razsodišču so bili gg.: M. Wimmer, Al. Paulin in J. Gaus. Premovanja so se udeležili gg.: grof Michelburg in baron Rechbach z Bleda, Aleksander Sorger iz Slavonije, ravnatelj kranjske kmetijske družbe Pirc in okrajni živinozdravnik iz Radovljice. Razstavljen živina ni bila v najboljši kondiciji, posebno kar se tiče kopit in podkovanja.

Premije za kobile z žrebeti so dobili gg.: Prvo darilo 50 kron Josip Stare iz Nomenja; drugo darilo 40 kron Janez Korošec iz Česnjic, tretje darilo 30 kron F. Žvab iz Lazov; četrto darilo 30 kron Šoklič z Broda; peto darilo 30 kron M. Sušnik iz Nomenja. Nadalje so dobili darila gg.: V. Sodja iz Jereke, L. Vojvoda in A. Torkar iz Bohinjske Bistrice, J. Arh od Stare Fužine in J. Urančič z Laškega broda.

V Lescah se je vršilo premovanje 3. septembra. Razstavljenih je bilo 14 kobil z žrebeti, 22 mladih kobil in 17 žrebet noriškega plemena. V komisiji so bili gg.: stotnik Vimmer, A. Pavlin in Vinko Ogorevec. Kondicija živalij je bila povoljnejša, a glede kopit in podkovanja so se opazili isti nedostatki kakor v Bohinju.

Premije so dobili za kobile z žrebeti gg.: Prvo državno darilo 70 kron L. Vojvoda iz Bohinjske Bistrice, drugo darilo 40 kron Andrej Ažman iz Hraš, tretje darilo 30 kron J. Hudovernik z Dovjega, četrto darilo 30 kron J. Avsenik od Sv. Lucije pri Begunjah, peto darilo 30 kron M. Ambrožič iz Mojstrane, šesto darilo 20 kron F. Kocjančič z Mlinega, sedmo darilo 20 kron F. Stroj iz Dvorske vasi, osmo darilo 20 kron J. Cotelj iz Zgoš. Za mlade kobile so prejeli gg.: Prvo državno darilo 50 kron A. Grilec iz Hraš, drugo darilo 40 kron J. Babič iz Brezja, tretje darilo 30 kron J. Dolar iz Vrbe, četrto darilo 20 kron Fr. Kosel iz Smokuč.

Srebrne svetinje so dobili gg.: J. Zupan iz Nomenja, J. Rogač iz Gornje Lipnice, M. Žvab iz Lepence, J. Rozman iz Bitna in L. Zupan s Savice. Za dve in enoletna žrebeta so dobili gg.: Prvo državno darilo 20 kron M. Arh iz Godešiča, drugo državno darilo 20 kron M. Ambrožič iz Mojstrane. Srebrne sve-